

արտասանեց Ալֆիերի սենատի կողմից:
Նրանից յետոյ խօսեցին՝ Ֆարինի պատգա-
մաւորների ժողովի կողմից, արդարութեան
մինհստր Զանարդելի մինհստրութեան կող-
մից, պատերազմական մինհստր Ֆերրերօ
զօքերի կողմից և Կրիստի զանազան ընկե-
րութիւնների կողմից: Վերջինը ճառի մէջ
տեղը սկսեց լալ և չը կարողացաւ վերջաց-
նել իր խօսքը: „Carridi“ նաւի զինւորնե-
րը, երբ դադաղը գերեզմանն էին իջեցնում,
նրան պատերազմական վերջին պատիւր
տուին:

Ժամի 5-ին Հանդէսը վերջացաւ: Ճեռա-
գիրները հաղորդեցին, որ թաղման ժամա-
նակ Կապրերայի ափերի մօտ փոթորիկ բարձ-
րացաւ, որի շնորհիւ Կապրերա և Մար-
դալենա կղզիների մէջ դադարեցաւ հաղոր-
դակցութիւնը: Պատգամաւորները ստիպված
էին ամբողջ գիշերը բաց օդի տակ անցկաց-
նել: Սկնատօրները և պատգամաւորները
քնած էին գետնի վրա քաղաքի և գիւղերի
փողոցներում:

Դժուար է նկարագրել այն վիշտը, որ
երեսում էր յուզարկաւորութեանը՝ մասնակ-
ցողների երեսին: Գարիբալդիի ծերունի զի-
նւորները բարձր լաց էին լինում: Հանդու-
ցեալի գիտի վրա 9 վերքեր կային, որոն-
ցից 6 հրածիգ իսկ 3 սառը զէնքով էին
հասցրած:

Այս սենեակի մէջ, որտեղ Գարիբալդին
շատ տարիներ ապրեցաւ և վախճանվեցաւ,
պատից կախված են Մաձձինի և Ռւրուդ-
վայի հանրապետութեան նախագահի պատ-
կերները: Դրացի սենեակը հասարակ կեր-
պով կահաւորված է: Շարժական պիտիտրի
առաջ դրված է ինքնաշարժ աթոռ: Սենեա-
կի մէջ տեղը սեղանի վրա անկարգ ածված
են անգլիական գրքեր և մի ալբոմ հազար
զինուորների պատկերներով, որոնք մասնակ-
ցեցին յայտնի արշաւանքին: Պատի վրա
կախված է ամերիկական օրացոյց, որ ցոյց
է տալիս մեծ մարդու մահուան օրը:

կառնէ պլ. Գուրգին հիմնադիր—տնօրէն հայկական կրթարանին։ Փոքրահասակ, նիհար, ղեղին, բարակ, երիտասարդ մը, որ կուզէ մելամաղձոտ ձեանալ որ լուրջ երևայ։ Բաւական հայերէն զիտէ և հին ազգաց պատմութիւն։ Կուրծքը յունական նշանով զարդարուած է, զոր հեկինաց թագաւորը չնորհեց նմա, խր մէկ տետրակին համար, Յունասատան ըրած ճամբորդութեան առթիւ։ Տետրակը Պէրպէրեան աշխարհաբառի կատարելագործեան էր, ուստի ոչ մնաք, ոչ գուք կրնայինք բան մը հասկնալ։ Դպրոցի գրաւեղանի վրայ պլ. Գուրգին մեքենագործի մը յատկութիւններն ցոյց կուտար, բայց մեր երկրին մէջ մեքենագործը աւելի ենթակայ է անօթի մեռնելու քան վարժապետը։ Այսօր պլ. Գուրգին ժրաշան տնօրէն մ'է։ — Ճառը կը սկսի, ճառախօսը ցուցամատը վերառնելով, Ասայի Մարգարէի եղանակաւ։ Նախ կը գոչէ «հայեր», ճիշդ այնպէս ինչպէս Պօնակարի կը ուշը «գորականք»։ Կոկիկ գրուած համառօտ ճառ մը, պարզ Պէրպէրեան աշխարհաբառուի։ Սյոյ ճառով պլ. ճառախօսը կը թէ՝ սահմանադրականութիւնը որ այսօր մեր երևի դրյուն է, վաղը մեր երակաց արինը պիտի ըլլայ։ Զենք դիտեր քժիշկ մը այս բաղդագութիւնը ինչպէս կը գտնէ։ Մի և նոյն ճառէն կրնաս միանդամայն հետևութիւն հանել թէ՝ սահմանադրականութիւնը մեղ վասակար է, թէ սահմանադրականութիւնը մեղ օդտակարէ։ Ճառի վերջ պլ. ճառախօսը կառաջարկէ «հոգոց» կարգաւի յիշատակ սահմանադրութեան հիմնադրիներէն նոցա որք այլ ևս այս աշխարհքու չեան։ Շատ շնորհքով էր այս առաջարկը, և շատ աւելի բանական քան պարտիզակցի վահան վարդապետի առաջարկը, որով կառաջարկէր խմել բաժանէ մը վասն կենաց նոն ջեցելոց։ Հոգուց կը կարգացուի, յաւիտենականութեան վերաբերեալ ինորոց մէջ երկիւղ չունինք։ Սակայն հնչու մոռնան յիշել և անունը մի երիտասարդ

ԵԳԻՊՏՈՒ

ԵԳԻՊՏՈՍ

ում և, երբ առաջին օրերը այդ զօրքերը
թողին նրա մօտ այցելուներին, նա հրա-
նցեց թողնելիր պալատը ամեն մարդու,
ի կուգենայ նրա հետ աեսնվել: Դերվիշ
աշա ինքն իրան շատ է հաւատում և
ամոզված է, որ իր յանձնարարութիւնը
աջողին Այդ համոզմունքը ամենքի վրա
ու ազդեցութիւն է գործում և այդ պատ-
առով նրա գալու օրից ազգաբնակութիւնը
և յոյսեր ունի: «Ես քաղաքագէտ չեմ,
ունել է նա, այլ մի ծերունի զինուոր և ես
ատ զարմացայ, երբ սուլթանը ինձ այդ-
իսի յանձնարարութիւն արաւ: Այնու ա-

կարգապահութիւնը խախտելուց և
դատութիւնը վերականգնելու համար
նից լաւ կը լինէր ինձ պատերազ
մինիստր նշանակել":

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՖԻԱՅԻՑ

Կ. Պօլիս, 5 յունիս
1852 հանդուցեալ բարեյիշատակ ս
վարչութիւնն, իւր արդիւնաւոր կենաց վեր
եկաւ հանդիսավոր ժողովրդեան աւետել
միջ գիւտ մը ըլքեր է ազգին ներկայ տիս
ճակին վերաբերմամբ, այս է թէ մեր բոլո
տից պատճառն զբամի պակասութիւնն է,
պամ տայ ժողովուրդը շատ խնդիրներ
կը մտնեն, պատրիարքարանը կենացնութիւ
նէ, ամեն ազգային հաստատութիւնը կը բա
զուին և պատրիարքն ալ այլ ես գանդ
չունենալով կը վերադառնայ իր պաշտօնին
ամիս հասուն խորհրդատութիւնէ ետքը,
խօսելով, քան զայս աւելի լուրջ և աւելի
նական եղակացութեան մը կը սպասէին
քաղաքագէտ էֆէնդիներէն:

Բաւական չէ որ ազգ մը զեկավարողը
ցանէ թէ այս ինչ բանի կը կարօտի նաև
պարտաւորութիւնն է խորհել թէ ինչ մը
բավ կարելի է այդ կարօտը լեցնել և ինչ
արգելքներն զորո բառնալ հարկ է: Ամեն
փորձ տղան անզամ զիսէ այսօր թէ
պամի ոչ մի գործ յառաջ կերթայ և թէ
զբանական խնդիրն է որ կանխապէս մեղ
հարկ է, բայց այդ լուծման միջոցներն են

սէս դժուարին և չշմարիս արժանիքն այդ
ներու զիւտին մէջ կը կայանայ:

Եթէ Պօլսոյ հայոց պարիաբարանն պար
կրօնական մի հաւատատութիւն ըլլար, եթ
մի հոգիոր առաջնորդարանի կերպարանք
նար՝ նա միմիայն եկեղեցւոյ պայծառութեան
զըն ուննաւով չէր կարող երբեք բռնան
զովդեան վրայ և հաւատացելոց տուրքն պե
տրիչ ընել: Այդ արոց գումարի քանակու
ժողովուրդեան բարեպաշտութենէն, ողորմա
տէն կախում կուննար և հոգիոր զլուխն
մնն բարոյական միջոց գործածել: Փերջը ո
քանակութիւնը ստուարանայ, վերջապէս
էր գոհանար յօժարակամ նուէրներէն, դանձ
ներու հասոյթէն: Բայց այլ է մեր պատրի
անի ուսութեանն: Տա հասկա պատճեան

չութիւն է: Հետեարար իր պէտքերն խիստ աւելի զգալի և անհրաժեշտ ըլլալով՝ ստիպուած է իր հասոյթներն ալ ապահովել և տուրքեր հաստատել որբ ոչ միայն պարբերական, կանոնաւոր այլ և պարտաւոր իչ սլէտք է ըլլան:

Ներաչս պատրիարքն ոչ թէ իր հրաժարականէ վերջը, ինչպէս հակապատրիարքական կուսակցութիւնն դիտմամբ հասկացնել ուղեց, այլ շատ տարիներ առաջ յայտարարած է թէ առ նուազն պատրիարքարանն, այն է թիւրքիաբնակ հայոց ազգային կենդրանական վարչութիւնն, տարին 12,000 օսմանեան ոսկիփի կարօտութիւն ունի և թէ այս գումարն ամեն տարի ձեռք բերելու համար պէտք է որ ամբողջ ազգն մասնակցի, վասն զի մի քանի անձանց ոչ սլարտաւորութիւնն է հայիշայթել զայն և ոչ խիզ արդարութիւնն է այսպիսի մի զոհուղութիւն պահանջել անսնցմէ: Կարելի է միթէ լոկ բարոյական միջներով, լոկ օրէնպիրքին մէջ տուրք մը յատկացներով՝ կանոնաւորապէս և անխախտ գանձել այդ գումարը և բաւ է լոկ յորդորն որ ամեն ոք յօժարակամ յանձնառու ըլլայ վճարել իր բաժինը: Ամեննեին ոչ: Քանի երկու տարուան փորձը ցոյց տուաւ թէ ազգային տուրքը ոչ ոք փոյթ կընէ վճարելու. ինքնարերաբար: Հարկ է նիւթական ձնչում մը բանեցնել նորս վրայ, կամ աւելի ճիշդ խօսելով՝ պարտապանցն պատժոյ և նիթարկելու արտօնութիւն ունենալ: Այսօր ազգային երես-փոխաններ անգամ ունինք որք բան տարիէ ի վեր մէկ զոտշ ազգային տուրք չեն վճարած:

Այս մի յանդիմանութիւն չէ որ կընենք մեր ազգայնոց: Ազգային զգացումը, ընդհանրութեան

շառուց ստածումը մրգճք բաւական չեն մի ան-
հատի՝ որ իր առ ազգն ունեցած պարտականու-
թի հմտելու անթերի կատարէ։ Մեղնէ շատ աւելի
աղջային ևռանդ կրող ժաղափորտներն անդամ
տուրքերին չեն վճարել եթէ ստիպմունքի, ճռնշ-
ման մը ներքին չը գտնուեին, եթէ բարապանին
վախր չունենան սրտերնին։ Ուրիմն բարոյական
ճնշումն, այն է խրան և աղաչանքն բնաւ մի՛
զօրութիւն չունին և այն վարչութիւնն որ այս
միջոցներն միայն ունի ի ձեռին՝ նա սոսկ ան-
ուամբ դաստապարտուած է վարելու, նորա գոյու-
թիւնն մի պարզ ձևակերպութիւն է։

խօսեն, կըսես խելօք մարդեր են, երբ զրեն կըսես
խենդեր են:»

Բայց շատերը կը համակրեն պ. Պէրաբէրեանի,
ինչպէս նաև մենք ալ միասին: Ինչու, վասն զի
պ. Պէրաբէրեան ուղիղ անձ ճանչցուած է և կեղ-
ծելու անկարող, անոր համար շատ անդամ յիմա-
րաբանութիւններ կընէ: Ազգային ամէն գործի
մէջ կը մտնէ, բայց ոչ ոք կըսէ թէ էնթրիվներու
կը մասնակցի: Խասդիւղի թաղային վարժարանուց
կըթուած, բայց անկեղծութեան մասին որչափ-
տարբեր իր դպրոցակից այն թօմանթիք դիւնսա-
գեաներէն, որը օձի պէս կը տղոսկեն խոտին-
ներեն, կը պահպատին, կը խայթեն, կը թունառո-
րեն:

Պ. Պէրաբէրեան ընդարձակ ճառ մը խօսեցաւ
ուր կը բացարէ մեր տաղային ներկայ վարչա-
կան եղանակին լաւութիւնը և որչափ առաւելու-
թիւններ ունի ամբոյական դրութեան վրայ: Կը
խօսի տղիկն ներկայ միջակին վրայ և կըսէ ժո-
ղովուրդին թէ դգուշանան անոնցմ որք իրենց
անձնական շահուց համար պատրիարքի անոնը
իրենց խաղալիք են ըրած և Ազգ ժողովն առաջ-
լել, լուծել կուզեն: — Ումանք կուզեն այս խօսքե-
րու դէմ սպատականել, բայց որովհետեւ դրանոր-
շն զրած, խօսելու հրաման ըլ տրուիք: Երբ այլ
ես դաշտին մէջ մարդ չը մնար պ. Զագրեսան առ-
գատօրէն կը խօսի ուժգին պ. Պէրաբէրեանի դէմ:

Երեկոյին ուշ ատեն ժողովստրող կը ցրուի, ու-
րափ և գոհ: Մի վանսեցի դասատու, պ. Կազմա-
րաբեան յաջորդ օր երբ կը խօսէր մեզ այս հան-
դիսի վրայ ան, կըսէր, գոփ Վանը տեսնալու ելք,
Փորթուգալեանի ըրած հանդէնսերուն ներկայ կը-
անուելու էլք, այն սիրաը, այն հողին որ հան-
կայ, հոս ըս կայ: — Եւ մենք ալ կըսէնք, Աստուած
արժանի կընէ մեզ գալ տարի այս հանդէսը Վա-
րագ տօնել: — Երազ:

